

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Caroli Scribani E Societate Iesv Medicvs Religiosvs De Animorvm Morbis Et Cvrationibvs

Scribanius, Carolus

Antverpiæ, 1618

I. Orationis neglectus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46194](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46194)

LIBER TERTIVS.
 SVPERIORVM
 AC
 INFERIORVM
 COMMVNES MORBI,
 ET CVRATIONES.

CAPVT I.

Orationis neglectus.

RATIONE enim tanquam rore suo, aut cælesti imbri destitutus animus necesse arefcatur, abeatque in vagum puluerem, omni vento sæcularis afflatus variè dispellendum. Et sanè qui agro quantumvis natura sua fertili imbrem roremque foecundantem subtraxerit, ille simul speratos fructus in semine tanquam falce demetit. Ac licet nonnunquam semen bonitate sua exurgat, spemque in herba promittat; nisi nube rigetur, æstu sæuiente, omni meliore succo viduatur, vt in cineres tandem diues illa sponsonibus herba fatiscat, ornatu

natu suo nudata, spoliata robore. Eadem in animo cogita. Sortitus aliquis mentem bonam est, & promittebat Dominicis horreis messem amplam; verum negatus celos suos, & fecundans subtracta pluvia, miseram reliquit sibi, omnesque illas locuples sponiones vertit in arenam. Caelstes illae pluviae mentem undique irrigantes, & quadam pinguedine sua fecundantes, gratiae sunt caelo repositae, quas ex opulenta nube sua depluere Dominus consuevit in animum orationi ac pietati deditum: nec ferè delabi gratiarum illum imbrem copioso fluxu permittit, nisi orationum precumque vi pellectus. Credas nubem illam diuinam non pluere, nisi antè mentium nostrarum vapor summa petierit, ac quasi in caelestibus orationum vi concreuerit, à caelesti sole magno in sublimè tractus. atque hinc Propheta Regius:

Psal.

142.

Meditatus sum in omnibus operibus tuis, in factis manuum tuarum meditabar. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. & commodissimum huic orationum generi nocturnum ac matutinum tempus.

Psal. 62

hinc illud eiusdem: *Memor fui tui super stratum meum, in matutinis meditabor in te.* &

Psal. 76

Et 33.

Meditatus sum nocte cum corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum. & alibi: Pra-

Psal. 118

uent-

*uenerunt oculi mei ad te diluculo, ut meditarer
eloquia tua.*

Vt cibo potuque spoliatum corpus diu vitam tolerare non potest; ita & mens nostra orationis cibo frustrata, quo vno nutriri, foueri, roborari solet, omni breui spiritali vita exuitur. nam vt corpori terrestri cibus suus terra est, ita animo caelestia caelestibus sperari cibis debet. quo frustratus contabescat, ac quasi meliori succo emedullatus, exarescat: maximè dum vis illius concupiscentiarum vndique ignibus obfessa eneruatur, hostilibus illarum flammis excocta; euigoraturque robur omne, potenti harum incursum protritum, vt nisi à caelo nouæ accedant vires, noua suggerantur roborata, diu salua consistere mens nostra non possit: sperari verò à caelo non debent, nisi valido orationum nostrarum prouocamento excitatus Dominus caelestibus suis donis roborauerit egentem, stipaueritque contra incursantia inimica agmina potentibus dexteræ suæ armis, firmisque illam diuinæ gratiæ propugnaculis fulserit, ac in circuitum vallauerit contra nocte dieque procurfantes hostiles acies: vt quantum nimirum hinc inimicitiarum ac oppugnationum, tanta inde gratiarum ac propugnacionum materies sub-

subministratur. quod sine orationum affi-
duo cultu frustra speremus.

Et ipsa sanè oratio, validum in omnes
hostiles procurfus propugnaculum est:
illa enim mens nostra de propinquo iun-
cta Deo, sub protectione dexteræ illius,
omnes hostiles ridet conatus, valentiore
clypeo diuinæ manus tecta; perenni que
diuinæ potentia associatione, non metuit
minitantes ac procurfantes mundi ac in-
ferorum acies. Ut dama in summo inac-
cessi montis vertice venatorum ridet co-
natus, & sævientium infrà canum illud
rabie secunda de loco: ita anima oratio-
num quibusdam alis ad suprema euecta,
& Deo suo inhærens, de vicinitate illius
omnem hostilem sæuitiam contemnit, se-
cura de protectione. Eleganter in hanc

Lib. 2.
de Ora-
tion.

rem Chrysostomus: *Quemadmodum ciuitas,
que muris cincta non est, facile venit in pote-
statem hostium: propterea quòd prorsus absit
id quo fuerat hostium incurfus arcendus: sic et
animam non munitam precibus diabolus facile
in suam redigit potestatem, nec multo negotio
omni scelerum genere implet. Nam ad animam
quidem precibus munitam, non audet propius
accedere, metuens robur ac fortitudinem; quam
illi deprecatio subministravit, magis vegetans
animam quàm cibus vegetat corpora.*

Quod

Quod anima corpori, hoc oratio est anima. illam qui sustulit, vita simul exiit; hanc qui subtraxerit, meliore vita spoliabit: & cum omnis animi vigor, vitaque à caelestibus donis, diuinisque inspirationibus pendeat, quibus necessum est carere mentem, quæ ex orationis neglectu talibus destituitur, fit vt mortuo similior sit, vt quæ caelesti vita, qua vna verè viuit, spoliata, in ignauo quodam sopore consepulta iaceat. Et sanè nisi continuo diuinorum influxu fulciatur, labascit & colliquescit tota, mortemque bibit, tot modis diuoceturque ab inimica inferorum manu propinatam, ignara generis sui, improvidaque futurorum, immemorque creatoris sui ac Dei: & iam hosti mancipata, & duro æternum seruitio obstricta. Hinc illud Chryso-

*Lib. 1.
de orando Deo.*

Quisquis non orat Deum, nec diuino colloquio cupit assidue frui, is mortuus est & vita carens, ex parte sana mentis. nam hoc ipsum euidentissimum signum est amentia, non intelligere magnitudinem huius honoris, nec amare deprecandi studium, nec hoc habere persuasum, quod anima mors sit non proualui ad Dei genua. quemadmodum enim corpus hoc nostrum, si non adsit anima, profecto mortuum est ac foetidum, sic anima nisi seipsam incitet ad orandum, mortua est ac misera, ac grauitè olens. Et deterior

P longè

longè animæ mors est, quacunque corporis morte; cùm destituta anima cælesti vita sua, orationis neglectu, graui somno defossa iacet, vt nec diuinæ virtutis rorem influxumque sentiat, nec mala sua perferant, nec amissorum bonorum desiderio tangatur; tanquam vna obliuionis spongia, quidquid fuerat antè bonorum, deletum videatur. quæ omnia ab orationis demisso studio paulatim irrepunt, donec ad extrema demum hominem suum deducant, & ad miseranda Religionis precipitia propellant.

Exempla nos docent illorum, qui deferta Religione, ab orationis ferè neglectu initia ruinæ duxerunt; neque quisquam ad crimina descendit, aut in iis inualuit, callumie obduxit, qui non antè in orationis studio intepuit; vt meritò oratio meditatioque tutelaria arma, validaque aduersus hostem propugnacula dici possint, quibus munitus animus, nullo hostili robore superari potest. stat inuictus aduersus carnem, mundum, diabolum, validis his spitalibus armis protectus. Sed neque exarescere mens potest, perenni hoc orationum fonte rigata, cælestiumque indies gratuitis donis perpluta. quòd si validè vndique oppressa ceciderit, promptius
exur-

exurgit, periculaque vulneraque orationis ardoribus excita agnoscit; neque diutius prostrata licet, inharere luto huic potest, quæ potentibus hisce diurnis adminiculis, & tanquam auxiliaribus præualidis copiis fulcitur.

Quod cor viuenti, hoc oratio est animæ. illud sustuleris, vitam ademeris. orationem tolle, & tanquam clauo & cæstibus animæ vitam excusseris, quam ab oratione habet. qua spoliata, tanquam in ignauo sopore prostrata ac conssepulta iacet.

Quod condimenta mensis, hoc animæ oratio. infusus sine illis cibus, & fastidio ac nausæ propior: idem euenit animæ oratione destitutæ, nausæabundos transiget annos, & in ignauo languore, ac displicentia etiam sui desidem vitam trahet.

Quod gemma annulo, hoc oratio animæ. annuli decor gemma, animæ gloria oratio: à qua splendorem lucemque accipit, gratam cælestium oculis, adeoque & Dei.

Quod flos horto, pomerio poma, botrus vineæ, nemori laurus, pascuo flumen, vallibus torrentes, fontes montibus; hoc animæ oratio. hinc mentis gratissimi flores quibus cælestis Sponsi vertex coronatur, hinc illa malogranata dilecti manibus

decerpta, hinc botrus vineæ Engaddi quo inebriatur sponfus, hinc æterna laurus nullo fulmine ferienda, hinc felicia oculorum flumina, torrentesque singultibus ab alto ductis proruentes, fontesque summo montium Domino salientes.

Quod lasso requies, mœrenti gaudium, inopi aurum, fatifcenti robur, nerui corpori, spiritus sanguisque vitæ; hoc animæ oratio est. alta securaque pace mentem firmat, ingenti lætitia perfundit, cælorum opibus donat, vires suggerit, diuinoque quodam spiritu animat iacentem ac torpentem, ac nobiliore quodam cælestium donorum sanguine, pectoris mentisque venas implet.

Quod sol diei, luna noctibus, nauigantibus stellæ; hoc oratio est animæ. sol enim diem animæ pulsa criminum nocte statuit, cælestique lumen præfert, diuini que amoris radiis calefacit, gratiarumque donorumque; fecundo influxu inopem mentem, omni que ope destitutam locupletat: scelerum verò tenebris oppressis, densaque delictorum caligine circumseptis, errantibusque in tenebricoso peccatorum senticeto, noua luna felices aperit & ostendit, & à fallentium errore viarum reuocat. tentationum denique fluctibus oppressis, sæuisque tentationibus iactatis, inter scopulos

pulos & breuia oppugnantium nos vndique hostium, tuta littora, portumque gratissima stella designat, desperatisque rebus, & tantum non insurgentium vndique vndarum procellosis iactibus absorptis manum eminus porrigit, & ad tot votis, suspiriis, lacrymisque optata deducit.

Quod gluten, calx, clavi, funes iungendis firmandisque rebus, hoc oratio Deo & homini, qua vna tanquam glutine adnectimur, tanquam calce astringimur, tanquam clavo conterebramur, tanquam fune colligamur illi. Deme quibus illa in humanis iunguntur, & collabascunt quæ associata mutuo fuerant. tolle orationem, qua vna coadunescit anima Deo, nec multo, dilabimur, & denectimur illi, quantumvis potenti prius orationum vinculis constricti. ita perpetuari oratio debet, si perpetuanda cum illo coniunctio est.

Quod secures præualidis secandis lignis, quod mallei ignesque ferro domando, hoc oratio duris veteribusque peccatorum nodis secandis, ac inueteratis, ac quasi chalybatis criminum consuetudinibus contundendis ac emolliendis est.

Quod speculum faciei, hoc oratio animæ est. illud maculas detegit, oratio animæ æuos, vt nihil reconditæ deformita-

tis, aut internæ inuenuſtatis latere diu poſſit orationis ſpeculo propoſito. intima enim peruadit, & nudam oculis proponit. ſiquid tortuoſum, ſi quid degenerat aut aberrat à fine cui creatum, vniuerſum nudat & aperit, & tanquam è latebris eruit, ac in apertam deducit lucem.

Quod muſica homini, hoc oratio Deo, neque enim vllus illi cōcentus gratior oratione ſupplici mente & corde prolata. nullus illi cantus ſuauior, inter ſuſpirioſos ductus tanquam inter ſaxa & ſcopulos mœrentis animæ & cupientis diſſolui, & eſſe cum ſponſo ſuo: nulla illi muſica ſonantior denſis oculorum fluminibus imbricata, ac tanquam ſalientium ac ſuperne cadentium lacrymarum modulis variegata: hinc tarde ac quaſi gemmatim profilientium, vt ad grauitatem de compoſito credas fluere; ibi celeri motu ac quaſi mutuo ſe fatigantium & opprimantium lapſu, vt in multitudine feſtinoque lapſu arbitreris ludere; vbique in venuſtatem, lætumque cæleſtium oculis proſpectum.

Quod cella vinariaſtienti, quod torcular muſto plenum, quod vinea odorato flore grauida, quod arboribus floribuſque conſitus hortus; hoc oratio eſt animæ, vt
bibat

bibat & inebrietur sponsus. neque alijs clauibus amoris cellæ aperiuntur, aut cælestia referantur vasa, aut torcularia redundant, aut vineæ diuitem autumnum spondent, aut animorum horti gratos cælestibus fructus, cæloque perennaturos flores spondent.

Quod hominibus cellæ aromatum, hoc oratio est animæ. hinc illa currebat in odorem vnguentorum dilecti sui, non alijs quàm orationis passibus; & non alijs quàm orationum sponsæ suæ odoramentis excitus sponsus, columbam suam, speciosam suam amplectitur.

Quod gladius anceps bis acutus, bis hostem feriens, hoc oratio animæ. in quamcumque enim se aduersarius partem verterit, signa intulerit, aciem direxerit, paratum orationi deditum reperiet. quodque instructissimus exercitus in inimicam aciem, hoc oratio est animæ. nam hac vna cælorum angelorumque legiones, ipseque cælestium ductor legionum Deus, euocatur. neque instructior alia acies est, quàm mutuo sibi succedens oratio.

Quod nobilissima medicamenta morbis medendis, hoc oratio est animæ. neque potentior vlla medicatio, nullaque certior curatio quàm ab oratione venit. Docent

hoc omnium atatum exempla. nobile fanè mithridaticū, generosa theriaca oratio est. cui valentissima inferorū, mundi, carnisque venena comparata flaccescunt.

Quod corona regia nobilissimarū gemmarum multitudine variegata regio vertici, quod armillæ aureæ pretiosorum lapidum textura collucentes, quod ornatus regius argento, auro, purpura grauidus regio corpori; hoc oratio est animæ. Nulla enim gemmæ cælo lucidiores oratione, qua verticem, collum, brachia dilecti sui sponsa, tanquam nobili amoris vinculo stringit, sibi que æternū adnectit. nulum argentum, aurum, purpura cælo gratior. hac vna decorat sponsum suum sponsa, purpuratque nobilissimo auro gemmisque intertexto pallio, amoris sui tessera, latè interlucentibus votiuis flammarum suarum desideriis, tanquam primis cælorum stellis.

Remedia.

Frequentes Superiorum de damnis neglectæ orationis exhortationes & monita: de fructu etiam & varia utilitate frequentatæ orationis.

Exercitationum spiritualium annuus vsus; & frequentior etiam, si qua necessi-

tās

tas postulauerit, aut maior quædam igna-
uia teporq̄ue hominem occupauerit, vt
annuo vno exercitiorum igne non videat̄
tur posse accendi.

Præfactorum spiritualium in hanc rem
incumbentium assidua sollicitudo, dili-
gensq̄ue in vnoquoque inuestigatio, seriaz̄-
que monitiones.

Frequens lectio piorum librorum, eo-
rumq̄ue maximè, qui de neglectæ oratio-
nis damnis, quique de fructu, emolumentis,
& orationis necessitate scripserunt.

Iuuabit in primis frequens seriaz̄que co-
gitatio innumerabilium propè bonorum
quæ ex vnica oratione diuite vena pro-
manare solent.

Hac vna quidquid in humanis intercur-
rit aduersitatis, tanquam molli spongia
deletur, aut tanquam flumine diluitur,
aut tanquam valido vento inimicæ nubes
metum incussuræ pelluntur, omniaq̄ue
procurfantia mala vt leues aquilone ia-
ctatæ paleæ difflantur.

Hæc tormentis superiores cultores suos
facit, pœnarumq̄; contemptores, ignibus,
clauis, ferro, cruce maiores; neque sentit
animus in neruo, sub ense & securibus qui
per orationem coniunctus Deo est. cre-
das in aliena carne carnifices sæuire, cum

P 5

mens

mens per orationem conditori suo iuncta est.

Hæc facit contemptorem sæculi, cum hac vna discat homo, quantum inter cælestia & humana discriminis interiaceat, quantoque diuina terrenis potiora, quantumque æterna perituris antistent.

Hæc intellectus illustratus nil nisi cælestia sapit, desipitque illi quidquid hîc magnum & nobile, quod illis comparatū non nisi calcantium protrimendum pedum est.

Hæc voluntas cælesti amore inebriatur, vulneratur, nec quidquam iam felici vulnere faucia præter dilectum quærit celo reclusum: illum turturis instar compare destituti, suspiriosis questibus amore languidis, lacrymisque suauè fluentibus, ardentibus votis deposcit.

Hæc vna ingentem animo voluptatem parit, cum mens cælestibus potata gaudiis mœrorem omnem detergit, illumque in gaudialem diem conuertit.

Hæc incorruptos nos seruat Deo, cum hac vna salis instar condiamur, & ab omni vitiorum putredine intacti seruemur. nescit mens purulescere hoc animorum sale confricata, intactamque se sponso suo seruat.

Hæc vna ductrice virtutes omnes pa-
ran-

antur, vitia extirpantur. Docemur hoc
atatum omnium sæculorūque exemplis,
cū eos legamus omnibus semper virtu-
ribus cultissimos fuisse, qui speciali oratio-
nis prærogatiua florent.

Hæc nos iungit Deo, disiungit sæculo,
discriminatque ab huius amatoribus. sine
qua sola ab his veste diuidimur; paresque
nos angelis facit. cū hac vna ad angelo-
rum fastigia tollamur, & mente Deo quo-
dam familiarioris coniunctionis nexu a-
stringamur, & quantū diuina permittunt,
mutuæ cuiusdam amicitia vinculo colli-
gemur.

Sanè nihil tam potens est quod oratio-
ne non consequamur. hac scelerū veniam
consequimur, extensam in vindictam iu-
dicis manum, animumque flectimus, æter-
nis ignibus poenisque abolitis. hæc enim v-
na certa vt præmiorum, ita & poenarum
felix procreatrix est. sine qua nullæ cælestes
gratiæ, auxilia nulla speranda sunt. petite
& dabitur vo bis. mentiri Veritas non po-
test, præmia petenti spondet; negatura
torpenti.

Et certè vana sine hac omnis nostra
religio est, & vmbrae similis, cū quidquid
solidæ religionis est, ab oratione tanquam
capite, & diuite fonte defluat; inanisque
omnis

omnis sine hac medulla, sine his nervis, sanguineque vis ac robur, & umbræ quam corpori similior sit. nemo verò huius cultor aut cecidit grauius, aut diu in delicto prostratus iacuit, cum orationis quadam quasi manu erigeretur in pedes, in spem vitæ melioris, peractæque poenitentiam culpæ,

Qui verò hanc negligit, præcipitio proximus est, facilis ad lapsum, pronus in ruinam, cum, quibus per orationem firmabatur præsidis ac fulcimentis, spoliatus sit.

Et nemo sanè carni reliquisque vitis paruit, nisi hac nudatus. nemo hac munitus sanguinè hosti dedit, vulneraue mortem allatura retulit. quid? quòd adeò potens ab hac vna medicatio petatur, ut innumeri huius solius præsidio firmati in æterna castitate steterint. cum perpauci hac destituti in sepulcrum castimoniam deduxerint.

Et verò quicumque Religionis desertor audiuit, antè orationem proiecit & calcavit: à cuius neglectu, per contemptum ad iurata Religionis signa deserenda, regia via descenditur.